

Täysistunto

Tiistai 4.10.2022 klo 13.59—21.17

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 196/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskusteluun, ministeri Lindén.

Keskustelu

17.04 **Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, jossa terveydensuojelulakia, vesihuoltolakia, ympäristösuojelulakia ja eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia muutettaisiin EU:n uuden juomavesidirektiivin täytäntöön panemiseksi. Direktiivi on pantava täytäntöön 12.1.2023 mennessä.

Uuden juomavesidirektiivin kulmakivenä on riskienhallinta, jolla parannetaan talousveden laatua ja vähennetään häiriötilanteita sekä pyritään hallitsemaan näistä aiheutuvia terveysriskejä. Direktiivi edellyttää koko vedentuotantoketjua koskevaa riskienhallintaa. Vedentuotantoketju on laaja kokonaisuus, joka alkaa talousvedeksi tuotettavan veden muodostumisalueelta, jatkuu talousvettä toimittavan laitoksen vedenotolla, käsittelyllä, varastoinnilla sekä jakelulla ja päättyy lopulta vedenkäyttäjien hanaan. Vedentuotantoketjun riskienhallinnasta ehdotetaan säädettäväksi terveydensuojelulaissa. Lisäksi terveydensuojelulaissa ehdotetaan tarkennettavaksi talousvettä toimittavien laitosten omavalvontaa, jonka avulla laitos voi hallita talousveden laatuun kohdistuvia riskejä.

Niin sanottuina ensisijaisina tiloina käytettävien rakennusten omistajille ehdotetaan velvollisuutta tehdä vesilaitteistoistaan riskiarviointi. Ensisijaisia tiloja ovat erityisesti julkiseen käyttöön tarkoitettut tilat, joissa suuri määrä ihmisiä voi altistua rakennuksen vesilaitteistosta otettavalle vedelle, kuten hotellit, kylpylät, sairaalat sekä terveyskeskusten vuodeosastot. Niitä koskevassa riskiarvioinnissa olisi erityisesti otettava huomioon Legionella-bakteerin esiintyminen. Legionella voi aiheuttaa vakavan keuhkokuumeen eli legionelloosin, jos se pääsee lisääntymään rakennuksen vesilaitteistossa muun muassa lämpimän käyttöveden liian matalan lämpötilan vuoksi tai jos veden vaihtuvuus vesilaitteistossa tai sen osassa on vähäistä.

Vesihuoltolakiin ehdotettavan muutoksen mukaan vesihuoltolaitosten olisi jatkossa toimitettava asiakkailleen pyytämättä veden kulutus-, hinta- ja laatutietoja. Asiakkaan, kuten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

taloyhtiön, olisi puolestaan välitettävä tiedot asukkaille. Tällä parannettaisiin asukkaiden tiedonsaantia talousveden laadusta ja veden hinnan muodostumisperusteista. Vesihuoltolaissa säädettäisiin tarkemmin myös vesihuoltolaitosten velvollisuudesta tarkkailla käyttämänsä raakaveden laatua. Raakaveden laadun tarkkailu olisi toisaalta osa vedentuotantoketjun riskienhallintaa, ja toisaalta se lisäisi tietoa vesiympäristölle ja ihmisten terveydelle haitallisten aineiden esiintymisestä luonnossa.

Ympäristönsuojelulakiin ehdotettavalla muutoksella laajennettaisiin vesilaitosten velvollisuutta toimittaa talousveden valmistukseen käytettävän pohjaveden ja pintaveden laatua koskevia tuloksia ympäristönsuojelun tietojärjestelmään, josta näitä tietoja saataisiin sekä viranomaiskäytössä hyödynnettäväksi että jaettua ympäristöhallinnon avoimen tiedon kautta kansalaisille.

Vedentuotantoketjussa veden kanssa kosketuksissa olevat tuotteet, kuten vesijohdot, liittimet ja tiivisteet, voivat heikentää talousveden laatua. Juomavesidirektiivillä ja sen nojalla myöhemmin annettavilla EU-säännöksillä asetetaan talousveden kanssa kosketuksissa oleville materiaaleille koko EU:n laajuiset hygieniavaatimukset. Hygieniavaatimusten osalta direktiivi edellyttää myös markkinavalvontaa veden kanssa kosketuksissa oleville tuotteille. Tästä ehdotetaan säädettäväksi markkinavalvontalain muutoksella, jossa tuotteiden markkinavalvonta olisi uusi tehtävä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja tuotteiden ulkorajavalvonta Tullille.

Lyhennän sen verran, että totean tässä vielä, että tämä kaikki vaatii tietojärjestelmiin tehtäviä muutoksia, jotta tiedot kulkisivat mahdollisimman automaattisesti EU-tasoisesti ja olisivat myös kuluttajien nähtävillä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Tietokokonaisuuksien laatiminen, tietojärjestelmien kehittäminen sekä eri viranomaisten riittävien resurssien turvaaminen edellyttäisivät noin viiden miljoonan euron lisäresursointia valtion talousarvioon. Tästä summasta kaksi miljoonaa euroa olisi keräluonteista. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kalmari.

17.09 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä. Vesi on välttämättömyyshyödyke, ja 1 800 vesihuoltolaitosta varmistaa sitä välttämättömyyshyödykettä sekä laadun että riittävyyden osalta.

Meillähän oli tässä talossa kansalaisaloite Vesi on meidän, ja siinä kiinnitimme erityistä huomiota siihen — tai emme vain kiinnittäneet huomiota, vaan velvoitimme — että jatkossa vesihuoltolain valmistelun yhteydessä tulee huolehtia siitä, että vesi pysyy julkisissa kansallisissa käsissä. Tähän asiaan tulee palata, siitä oli lausuma, tämän vuoden loppuun mennessä ja kertoa, miten tämä sinänsä jopa isohkokin prosessi etenee, koska kunnallinen itsemääräämisoikeus on niin suurta.

Mutta itseäni on ennen kaikkea huolestuttanut viime aikoina se, onko meillä varautumisen taso tältä osin kunnossa. Nyt olen useammassa puheenvuorossa sieltä aitiostakin kuulut, että kuntien kanssa on tehty yhteistyötä, ja tiedän, että on tällainen varautumisen ministerityöryhmä, mutta loppujen lopuksi ne ovat aika yksinkertaisiakin asioita, mistä kunnissa pitäisi huolehtia: siitä, että ulkopuolisilla ei ole pääsyä alueelle, missä vesihuoltolaitoksissa voitaisiin sotkea vettä tai lisätä siihen sinne kuulumattomia aineita, pitäisi pystyä huolehtimaan siitä, että sähkökatkon sattuessa varavoimaa on saatavilla siellä, missä ei ve-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

sitorneilla tai muilla järjestelyillä pystyttyä vesihuoltoa turvaamaan, tämän tyyppisiä asioita, ja ilmeisesti asiat ovat nyt edenneet. Sitä vähän viime keväänä kuulostelin, miten kunnissa tämä asia on, ja ilmeisesti se ei ihan viimeisen päälle kunnossa ollut, eli hyvää työtä, että tätä asiaa on huomioitu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

17.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomessa on maailman puhtaimmat juomavedet, ja olemme ne onnistuneet sellaisina pitämään. Meillä on erittäin tarkka laadunvalvonta vesissä. Kunnalliset vesilaitokset joutuvat pitämään jatkuvaa testiä juomaveden laadussa, eikä tule kysymykseenkään se, että verkkoon menisi huonoa vettä. On totta kai yksi tapaus — muistan äkkiä — jossa sattui vahinko erään virheellisen kytkennän takia, mutta se on inhimillinen erehdys, ja ei siitä sen enempää.

Mutta on yksi asia, mikä minua vähän huvittaaakin suorastaan: tämä Euroopan unionin direktiivikipeys. Eihän tässä ole mitään tolkkua enää. Euroopan unioni itse tekee itsestään pellen, tällaisia systeemejä tänne on tuottamassa meille muka valvojana. Tulee mieleen eräs järjestelmä aikanaan, eräs valtio, jota ei enää ole olemassa, jossa kaikki pelasi teoriasa älyttömän hyvin, mutta oikeasti ei pelannut mikään. Tämä on semmoista mikromanagerausta oikein pahimmasta lajista. Elikkä minkä takia Euroopan unioni puuttuu jäsenmaiden pieniin asioihin? Minun nähdäkseni Euroopan unionilla tänä päivänä on muutamia isoja asioita, joihin sen tulisi keskittyä ja tehdä niitä kunnolla, eikä ruveta hämmentämään jäsenmaiden vesihuoltoasioissa. Jättäisivät rauhaan ihmisten työntekemisen tässä maassa ja yleensä Euroopassa, kyllä ne osaavat ne hommansa hoitaa.

Voi sanoa vielä lopuksi, arvoisa puhemies, että vähintä, mitä Euroopan unioni voisi tehdä, on ruveta noudattamaan sille annettuja sääntöjä. Tämä porukkahän on nyt, niin kuin tänä päivänä olemme saaneet nähdä, ennallistamista tekemässä, menossa metsätalouden puolelle, menossa ihan joka paikkaan, asioihin, mitkä sille eivät pätkääkään kuulu, veroasioihin — tänä päivänä saimme taas kuulla valiokunnassa, että taas on tulossa veropuolelle uusi ryntäys. Elikkä se porukka tekee itselleen tuhoa ja vaarantaa koko Euroopan unionin, sen hyvän idean, mitä varten aikoinaan Schuman puheen piti, josta tämä Euroopan unioni lähti kehittymään. Mutta tällä tavalla, mitä me tässä näemme, ei tehdä mitään muuta kuin vahinkoa.

Suomessa nämä hommat osataan, ja mitä edustaja Kalmari hyvin sanoi maa- ja metsävaliokunnan puheenjohtajana, vesi, puhdas juomavesi ja kaikki luonnonvarat kuuluvat suomalaisille, mutta Euroopan unioni ei näköjään sitä usko ollenkaan, kun nyt se on menossa jo metsiin, ja sen jälkeen ei tiedä, minne se meneekään. Tällä tavalla tästä hommasta tulee vain fiasko. Toivottavasti Euroopan unionissa joku tätä kuuntelisi — en usko kyllä, että kuuntelee, kun sehän on niin täydellinen järjestö, joka ei kuuntele yhtään mitään. Se tietää kaiken, hämmentää joka puolella ja saa yleensä asiat sekaisin. Toivottavasti järki rupeaa pikkuhiljaa voittamaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

17.13 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tällä esityksellä on tarkoitus siis laittaa toimeen tämä juomavesidirektiivi, josta edellinen puhuja käytti tunteikkaan puheen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

vuoron. Tavoitteena tällä on siis vahvistaa talousveden laadunvalvontaa, mikäli oikein ymmärrän.

Ministeri esittelypuheenvuorossaan... [Hannu Hoskonen mikrofoni avautuu, jolloin puhujan mikrofoni sulkeutuu — Hannu Hoskonen: Pyydän anteeksi!] — Ei mitään. — Ministeri mainitsi esittelypuheenvuorossaan tämän Legionella-bakteerin esiintyvyyden vedessä, jota on muun muassa tarkoitus valvoa tällä lailla. Tämähän liittyy säilytettävän veden väärään lämpötilaan, eli vesi ei ole joko riittävän kylmää tai riittävän kuumaa. Tämä saattaa olla ongelma, joka esimerkiksi nyt lähikuukausina lisääntyy, kun sähköä säästetään esimerkiksi kotitalouksissa alentamalla lämpimän veden lämpötilaa liian alhaiseksi. Kysyn ihan mielenkiinnosta, kun tiedän, että monet näitä erilaisia säästötoimenpiteitä tekevät ja lämmintä vettä pyritään säästämään alentamalla lämpötiloja: oletteko esimerkiksi ministeriössä tehneet havaintoja, ovatko nämä Legionella-tapaukset lisääntyneet?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

17.15 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tämä direktiivin implementointi kansalliseen lainsäädäntöön sinällensä... No, sanotaan nyt näin, että ei siitä varmaan haittaakaan ole, mutta kyllähän meillä on Suomessa maailman puhtaimpia vesiä ja pohjavedet erityisesti kallisarvoisia ja tärkeitä, ja me olemme näistä asioista pyrkineet pitämään kyllä myös kansallisesti varsin hyvää huolta. Tietysti se on huomioitava, että meillä tämä vesihuoltoon liittyvä infra kyllä vanhenee koko ajan ja siellä on aika paljon korjausvelkaa. Mehän puhumme sinällensä infran korjausvelasta, ja meillä aika monilla ensimmäisenä tulee mieleen meidän tiestö tai rataverkosto, mutta tämä vesihuoltoon, viemäriverkostoihin ja vesiputkiin liittyvä infra on myöskin sellainen korjausvelka, johonka yhteiskunnan tulee suhtautua vakavasti. Tässä yhteydessä olisinkin kysynyt, onko ministeriössä huomioitu myöskin tätä: ei pelkästään sitä laatuasiaa, mikä sinne putkistoihin liittyy, vaan myöskin sitten sitä, että meillä tulevaisuudessa nämä infrat pysyisivät hyvässä kunnossa.

Kun tässä on ollut myöskin sitä keskustelua, että julkisessa, kunnallisessa omistuksessa olevia infroja ovat jopa jotkut kaupungit rahapulassaan miettineet myyvänsä, niin tässä kyllä on varoituksen sana paikallaan, että ne ovat sellaista infraverkostoa, että niitä ei pidä lähteä kaupallistamaan eikä myöskään myymään erilaisille sijoitusyhtiöille ja muille vastaaville. Meillä ovat niin tuoreessa muistissa nämä Caruna-seikkailut ja muut, ja tänä päivänä nähdään nuo sähkönsiirtoon liittyvät kysymykset, ja aivan vastaavalla tavalla on ymmärrettävää, että vesi-infrassa on myöskin kysymys tällaisesta mielestäni luonnollisesta monopolista, jonka tulee olla julkisomisteinen. Ehkä tämäkin on semmoinen asia, että toivon mukaan ei tarvitse virheitten kautta oppia sitä, vaan kun on ollut niitä muutamia ajatuksia joillakin kaupungeilla, niin niissä on ymmärtääkseni tällä hetkellä kuitenkin peräännytty.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

17.17 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Vielä jatkoa hieman:

Totta kai direktiivi on tavallaan lainsäädännön puitelaki, ja sitten jokainen kansallinen parlamentti voi omasta kohdastaan harkita, mitä se tarvitsee siitä, mutta tämmöinen mikro-manageeraus todellakin, että tällaisiin asioihin kiinnitetään huomiota... Kuten sanoin edellisessä puheenvuorossa, Euroopan unionilla olisi aidosti oikeita töitä. Katsokaa Euroopan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

talouden tilannetta, katsokaa, mitä Euroopassa tapahtuu, mitä tapahtuu energiamarkkinoilla — mitään ei ole semmoista järkevää vielä saatu aikaiseksi, vaan on puuhasteltu kaiken maailman pikkujuttuja, vaikka todella esimerkiksi kaasun ja sähkön hinnan eriyttämisessä toisistaan, niin että saataisiin energiamarkkinat halpenemaan, olisi oikeasti isoja töitä, eikä tällamoista, että ruvetaan ihmisten kansallisia vesiasioita käsittelemään. On aivan oikein, niin kuin edustaja Essayah aivan hyvin sanoi, että nämä pitää pitää kansallisissa käsissä tiukasti eikä saa syntyä sitä tilannetta, että jonkun direktiivin tai ohjeen tai jonkun muun perusteella lähdettäisiin kansallisia vesivaroja ulosmittaamaan niin, että ne joutuisivat pahimmillaan ulkomaisten omistajien käsiin. Ei koskaan saa sellaista tapahtua. Meillä on monta luonnollista monopolia onnistuttu myymään jo maailmalle, ja siitä kärsitään lopun ikämme. Saammeko koskaan niitä takaisin? Tuskinpa vain.

Euroopan unioni tuntuu olevan kaikkien asioiden huippuasiantuntija, ja minulla alkaa pikkuhiljaa usko ravistua, osaako tuo enää mitään, kun kaikki asiat, mihin se on puuttunut, näihin talousasioihin, ovat menneet yhä hullumpaan suuntaan. Toivoisin, että Euroopan unioni olisi iso isoissa asioissa ja jättäisi kaikki pienet asiat kansalliseen päätösvaltaan, mutta en kyllä usko siihen enää, koska metsäasiat näköjään kiinnostavat Euroopan unionia, vaikka siitäkin on sovittu, että ne ovat kansalliseen päätösvaltaan kuuluvia asioita. Sama koskee sosiaalipolitiikkaa, sama koskee veropolitiikkaa. Mikään viesti ei ole näköjään mennyt perille. Toivottavasti jollakin nyt järki pikkuhiljaa löytyy, vai tuleeko se järki sitten sillä keinoin, että yhtäkkiä talous kun romahtaa, joudutaan aloittamaan ikään kuin alusta? Pahoin pelkään, että sekään tie ei enää kaukana ole — en sitä tietenkään toivo, mutta toivoisin, että järki löytyisi ja päästäisiin oikeasti oikeisiin töihin. [Mauri Peltokangas: Erinomainen puheenvuoro!]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lindén.

17.19 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tuli yksi kysymys; ja sitten pariin muuhun asiaan ihan lyhyt kommentti.

Edustaja Räsänen kysyi Legionella-epidemiasta. Tietooni ei ole tullut, että meillä nyt olisi Suomessa ollut epidemioita. Yksittäisiä tapauksia kaikei on ollut. Molemmat varmaan tiedämme, mistä tämä on saanut nimensä. Sehän oli sellainen suuri sotaveteraanien kokous Yhdysvalloissa, jossa erittäin moni sairastui vaikeaan keuhkokuumeeseen ja tuli paljon kuolemantapauksiakin, ja sitä kautta tartuntalähde selvitettiin ja sille tuli sitten tämä nimi Legionella.

Sitten täällä nostettiin esille huoli meidän vesihuoltoinfrastruktuurista. Olen ollut itse nyt aika pitkään pois kuntatason politiikasta — jälleen palannut siihen tässä — mutta silloin aikanaan kun olin, niin kuulin kyllä silloisessa kotikaupungissani esimerkiksi siitä, kuinka paljon vesijohdoissa menee hukkaan vettä, ja ne prosentit olivat todella korkeita. Mutta toisaalta tiedän, että aika paljonhan näihin asioihin on kunnissa panostettu, ja myös meidän raakavesilähteemme ovat tällä hetkellä varmasti paljon paremmassa kunnossa kuin mitä ne olivat vielä 20—30 vuotta sitten.

Vielä sen verta haluaisin sanoa, että minusta edustaja Hoskosen huoli ei ollut ihan aiheellinen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2022 vp

17.21 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! En sinänsä puutu tähän Euroopan unionin toimintaan. Kyllähän siinä vähän huomautettavaa on, mutta se on varmaan toisen istunnon paikka.

Mutta ihan tästä Legionella-bakteerista, kun se nousi esille: kyllä siinä ihan asiaakin on. Niin kuin edustaja Räsänen sanoi, jos liian paljon lähdetään yhtäkkiä säästämään ja sitten päästetään se lämpimän veden lämpötila putoamaan tietylle tasolle, niin silloinhan kasvaa se riski, että tulee näitä Legionella-tauteja. Eli voisi näin äkkiä sanoa, että pidetään kylmä vesi alle 20-asteisena eli kylmänä ja sitten lämmin vesi taas sinne 50—60-asteiseksi, ja silloin se riski vähenee. Vaikka meillä on pohjavettä ja puhdasta vettä, niin sitäkin pitää oikein käyttää, että ihmisten terveys turvataan.

Ja toinen asia, mikä sitten altistaa, on se, että jos vesi seisoo pitkään putkistossa, niin siellä saattaa juuri olla se väärä lämpötila. Eli silloin pitäisi vettä vähän niin kuin jatkuvasti käyttää ja juoksuttaa. Kyllä nämäkin asiat joskus voidaan nähdä terveyttä edistävinä, ei kaikkea lainsäädäntöä suinkaan tehdä kiusantekomielessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.